

Vergaderjaar 1987–1988

20369

Regels met betrekking tot voorzieningen voor telecommunicatie (Wet op de Telecommunicatievoorzieningen)

Nr. 10

EINDVERSLAG

Vastgesteld 28 april 1988

Na kennis te hebben genomen van de inhoud van de memorie van antwoord en de daarbij gevoegde nota van wijziging bleek er in de vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat¹ nog behoefte te bestaan een aantal aanvullende vragen en opmerkingen ter beantwoording aan de regering voor te leggen.

§ 1. Algemeen

Inleiding

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden met belangstelling en waardering kennis genomen van de antwoorden op de gestelde vragen. Daar deze zeer uitgebreid beantwoord zijn, bleven er nog maar enkele nader te stellen vragen over. De antwoorden hadden deze leden overigens niet in alle gevallen overtuigd.

In hoofdzaak stemden ook de leden van de P.v.d.A.-fractie in met het wetsvoorstel. Dat hield niet in dat deze leden daarmee de gekozen weg om de beoogde verdere ontwikkeling van grote telecommunicatievoorzieningen te bereiken ook geheel onderschrijven. Een uiteindelijk oordeel over de aan de orde te stellen punten behielden zij zich voor tot de mondelinge parlementaire behandeling.

De leden van de P.v.d.A.-fractie bleven van oordeel dat de aan het wetsvoorstel ten grondslag liggende uitgangspunten meer ingegeven lijken te zijn door de wensen en verlangens van het bedrijfsleven/de grootgebruikers dan door die van consumenten en de klein-zakelijke gebruikers. Zeer in het bijzonder komt dit element naar voren in de beoogde splitsing van PTT-Telecommunicatie in een concessiedeel en een marktdeel. In het eindverslag op het wetsvoorstel Machtigingswet zijn ze daar nader op ingegaan.

De leden van de fractie van D66 spraken hun waardering uit over het feit, dat in de memorie van antwoord uitgebreid is ingegaan op een aantal – met name feitelijke – discussiepunten die in de maatschappelijke discussie rond het wetsvoorstel naar voren zijn gekomen. Zij achtten de gegeven toelichting op een aantal kwesties bepaald verhelderend. Wel hadden deze leden nog een aantal vragen en opmerkingen.

¹ Samenstelling:

Leden: De Beer (VVD), Rienks (PvdA), ondervoorzitter, Scherpenhuizen (VVD), Eversdijk (CDA), Castricum (PvdA), Spieker (PvdA), Hennekam (CDA), Zijlstra (PvdA), Veldhoen (PvdA), Van Vlijmen (CDA), voorzitter, Blauw (VVD), Nijland (CDA), Jorritsma-Lebbink (VVD), Tegelaar-Boonacker (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Lilipaly (PvdA), Wolffensperger (D66), Van Gelder (PvdA), Roosen-van Pelt (CDA), Duyn (CDA), Biesheuvel (CDA) en Feenstra (PvdA).
Plv. leden: Korthals (VVD), Melkert (PvdA), Lauxtermann (VVD), Van Noord (CDA), Kosto (PvdA), Swildens-Rozendaal (PvdA), Wolters (CDA), Lankhorst (PPR), De Visser (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), Te Veldhuis (VVD), Frissen (CDA), Van Es (PSP), Koetje (CDA), Leerling (RPF), De Cloe (PvdA), Eisma (D66), Weijers (CDA), Reitsma (CDA), Schutte (GPV) en Huys (PvdA).

1.1. *Verhouding van de concessie voor telecommunicatie-infrastructuur/opgedragen diensten tot activiteiten van derden*

A. Omvang van de telecommunicatie-infrastructuur

De leden van de C.D.A.-fractie konden instemmen met de argumentatie van de regering ten aanzien van de algemene aspecten betreffende de omvang van de telecommunicatie-infrastructuur. Met de regering wezen deze leden op het algemeen maatschappelijk en economisch belang, hetgeen zij met de regering een betere omschrijving achtten dan «economische en maatschappelijke noodzaak».

De leden van de C.D.A.-fractie wilden nog eens benadrukken dat in het gehele land een voor iedereen tegen redelijke tarieven toegankelijke, moderne telecommunicatie-infrastructuur beschikbaar moet zijn en blijven. Deze stelling rechtvaardigt volgens deze leden dat bij de infrastructuur in ons land sprake moet zijn van een monopoliepositie voor de B.V. Telecommunicatie.

De leden van de C.D.A.-fractie waren met de regering van mening dat het thans voorliggende wetsvoorstel in redelijkheid past binnen de aanbevelingen in het «Groenboek» van de Europese Commissie.

De hier aan het woord zijnde leden waren de regering erkentelijk voor de uitvoerige beschouwing over de ontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk. Zij trokken daaruit de conclusie dat de regering juist heeft gehandeld met haar voorstellen ten aanzien van de concessieverlening; met name ook in verband met het garanderen van een goede kwaliteit verbindingen in het gehele land.

Het bezwaar van de V.V.D.-fractieleiden tegen artikel 25 was niet weggenomen. Anders dan de regering veronderstelt, gingen zij niet uit van de veronderstelling dat de in dat artikel genoemde toekomstige (en nog niet bekende) inrichtingen uitsluitend door de houder van de concessie zouden worden aangelegd en gebruikt. Hun bezwaar, versterkt door het antwoord van de regering, is nu juist dat de vraag of en zo ja in hoeverre zulks het geval zal zijn, zal worden beslist op basis van een algemene maatregel van bestuur. Op die manier wordt mogelijk gemaakt dat thans nog niet voorziene nieuwe ontwikkelingen onder het PTT-monopolie worden gebracht, zonder dat daarvoor wetswijziging nodig is. Zij vonden deze blanco cheque op een nog onbekende ontwikkeling wel erg ver gaan en overwogen een amendement terzake. Wat voor bezwaren zouden er kunnen bestaan tegen schrapping van dit artikel?

Blijkens de memorie van antwoord zullen zend- en zend/ontvangststations voor telecommunicatiedoeleinden tot het concessiedeel gaan behoren. Is het waar dat in landen als Finland, Canada, de VS, Engeland en Japan dergelijke grondstations tot de geliberaliseerde markt behoren? En is de kans dan niet zeer groot dat via een (al dan niet vaste) verbinding van ons land naar één der genoemde landen een goedkope by-pass wordt geboden voor internationale satellietverbindingen?

Zou het dus met het oog hierop niet verstandiger zijn om ook voor dit verkeer, naar analogie van de mobiele landcommunicatie, de grens van de concessie in de ether te veronderstellen? Voor het gebruik van de communicatiesatelliet zal uiteraard toch een vergoeding moeten worden betaald, zodat de PTT haar inkomsten behoudt.

Voorts zal een frequentie moeten worden toegewezen van rijkswege. Kortom, wat voor bezwaren zouden kunnen bestaan tegen het vrijgeven van de grondstations, zoals ook reeds voor de overige randapparatuur is besloten?

De leden van de fractie van D66 achtten met name de toelichting in de memorie van antwoord over de problematiek van het aansluitpunt verhelderend. Met name de constatering dat inderdaad sprake is van een

verschil van mening met (een deel van) het bedrijfsleven over de vraag, waar de grens van het netwerk moet worden gelegd, alsmede de uiteenzetting over dit verschil, dragen bij tot het inzicht dat voor beoordeling van het voorliggende wetsvoorstel onontbeerlijk is.

Het kwam deze leden voor dat het voornaamste argument om het S/T-referentiepunt te kiezen als grens voor de geconcessioneerde infrastructuur gelegen is in de afspraken omtrent standaardisatie in Europees- en CEPT-verband, enerzijds omdat de specificaties van zo'n referentiepunt eenduidig zijn te definiëren, anderzijds omdat anders met meerdere specificaties zou moeten worden gewerkt, al naar gelang de aard van de gebruikte infrastructuur. Het leidde deze leden tot de volgende vraag.

Waarom leidt de keuze van het S/T-referentiepunt als standaard automatisch tot de conclusie, dat ook de concessie met betrekking tot de infrastructuur tot aan dat koppelvlak moet worden uitgebreid? Denkbaar is toch een situatie waarin het S/T-referentiepunt weliswaar als standaard wordt gedefinieerd, en voor de meeste gebruikers zal gelden als fysiek koppelvlak, terwijl de grens van de concessie desondanks wordt gelegd bij het U-koppelvlak, zodat alleen gebruikers die dat willen de netwerk-termination functie kunnen inbouwen in hun randapparatuur? Dat laatste zou dan uiteraard moeten geschieden met inachtneming van de specificaties omtrent het S/T-referentiepunt, zodat kwaliteit en integriteit van het netwerk door de beheerder kunnen worden bewaakt.

De leden van de D66-fractie voegden daaraan toe dat met name het argument dat de verplichting tot het hebben van een afzonderlijke netwerk-termination eenheid onder beheer van de concessiehouder niet zou leiden tot een kostenverhoging hen niet overtuigt. Het feit dat randapparatuur een kortere economische levensduur heeft dan de NT-unit wordt ruimschoots gecompenseerd doordat inbouw van die unit in de randapparatuur slechts een fractie zou kosten van aanschaf en aanleg van een afzonderlijke unit, zo betoogden deze leden.

De leden van de D66-fractie merkten voorts op dat de heldere uitleg omtrent het aansluitpunt en de daarover gevoerd discussie huns inziens niet de conclusie in de memorie van antwoord rechtvaardigt, dat een scherpere afbakening van het begrip in de wet niet noodzakelijk zou zijn. Ook als men de redenering van de minister volgt, en kiest voor het S/T-referentiepunt in een ISDN-situatie, moet die keuze dan niet in regelgeving worden vastgelegd teneinde aan discussie en onzekerheid een einde te maken?

De leden van de fractie van D66 waren erkentelijk voor de nadere uiteenzetting die in de memorie van antwoord is gegeven over het regiem ten aanzien van satelliet-grondstations. Hun nadere vragen spitsten zich toe op de situatie bedoeld op pagina 10 onder a.: aanleg en gebruik door anderen van een grondstation voor het zenden en ontvangen van gegevens van en naar een satelliet. Niet ter zake technisch gediplomeerd als zij waren legden zij het volgende geval voor. Stel nu dat een grote onderneming met een eigen intern netwerk via een (al dan niet permanente) satellietverbinding wenst te communiceren met bijvoorbeeld het moederbedrijf in het buitenland.

Wat is dan rechtens? Zal dat bedrijf dan altijd van de openbare infrastructuur met de daaraan gekoppelde grondstations gebruik moeten maken, tenzij de weigeringsgrond van artikel 19 zich niet voordoet? Of krijgt het bedrijf een eigen grondstation, dat echter onder de concessie van de PTT valt? En, indien dat laatste mogelijk is, is dan nog vol te houden dat zo'n grondstation onderdeel van de telecommunicatie-infrastructuur is?

B. Aan de houder van de concessie opgedragen diensten

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen reeds bij dit onderdeel aandacht te willen besteden aan de specificatie van de telefoonrekening. Inhakend

op de antwoorden die de minister geeft op de vragen van de S.G.P.-fractie over het gebruik/misbruik van de 06-lijnen, merkten de hier aan het woord zijnde leden op dat specificatie van de telefoonrekening een veelvuldig gebruik van 06-lijnen door bijvoorbeeld kinderen wellicht ingeperkt zou kunnen worden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden met instemming kennis genomen van de antwoorden op vragen gesteld onder het kopje «Aan de houder van de concessie opgedragen diensten». Het enige probleem, dat zij, boven hetgeen is opgemerkt over inefficiëntie en hogere maatschappelijke kosten, nog hadden, was de vraag hoe de integriteit van het net voldoende gewaarborgd kan worden als derden toegang krijgen tot centrales ten behoeve van het kunnen aanbieden van bepaalde diensten. Gaarne zagen ze nog de opvatting van de minister over dit punt.

De leden van de V.V.D.-fractie gaven ook na het antwoord van de regering te kennen, redenen te zien voor een bepaling in de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen (en trouwens ook in de Postwet) waarin het principe van eerlijke concurrentie tussen de PTT als marktpartij en de overige ondernemingen wordt verwoord. Dat betreft dan niet slechts het verbieden van kruissubsidies van het monopoliedeel naar het marktdeel van de Post en de Telecommunicatie. Ook gebruikmaking van voorkennis, verkregen dank zij het concessiedeel, door het marktdeel van de PTT mag niet plaatsvinden.

Voorts zou naar hun mening het principe, dat derden op dezelfde voorwaarden en tegen gelijke tarieven gebruik kunnen maken van de onder de concessie vallende diensten als de eigen marktondernemingen van de PTT, eveneens in beide wetten moeten worden vastgelegd. Het was deze leden overigens opgevallen dat laatstgenoemd principe wél voorkomt als richtlijn aan de PTT Telecommunicatie B.V., maar niet aan die van de PTT Post B.V. Dat aan dergelijke bepalingen in beide wetten geen behoefte zou bestaan omdat volgens burgerlijk recht oneerlijke concurrentie in strijd met de geldende regels terzake mededinging dan wel strijdig met de maatschappelijke zorgvuldigheid als onrechtmatig wordt aangemerkt (Memorie van Antwoord blz. 16) leek hun vooralsnog een wankel basis. Kan de regering deze opvatting staven met jurisprudentie, zo vroegen deze leden.

Deze leden zagen des te meer aanleiding voor hun standpunt, nu in de Memorie van Antwoord (blz. 41 en 42) staat dat in bepaalde marktsituaties verliesgevende tarieven gerechtvaardigd kunnen zijn en dat behoeft dan nog niet eens altijd tijdelijk te zijn. Hiermee wordt de deur voor kruissubsidies duidelijk open gezet.

De leden van de D66-fractie vroegen of het betoog in de Memorie van Antwoord over het M- en het P-referentiepunt zo mag worden samengevat dat toegang tot de telecommunicatie-infrastructuur op basis van het genoemde referentiepunt in beginsel mogelijk dient te zijn indien de technische ontwikkelingen gebruik van een dergelijk interface mogelijk maken.

Is het bovendien niet zo, zo vroegen deze leden, dat de mogelijke «inefficiëntie en hogere maatschappelijke kosten» die in de Memorie van Antwoord als tegenargument worden genoemd, zich vooral zullen voordoen aan de zijde van de gebruikers, zodat zij werken als een natuurlijke rem op het aanbieden van de daar bedoelde diensten?

C. Vaste verbindingen en gemachtigde telecommunicatie-inrichtingen

De leden van de C.D.A.-fractie hadden begrip voor het feit dat de regering het verbod op de verschillende vormen van afroming van de aan concessiehouder opgedragen diensten niet te regelen in de vorm van

vergunningvoorwaarden, maar deze rechtstreeks in de wet neer te leggen. Wel vroegen deze leden zich af of hierdoor niet een al te star systeem ontstaat, omdat immers steeds wetswijziging nodig zal zijn voor veranderingen terzake.

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden dat de regering ten aanzien van de huurlijnen spreekt over een «redelijk» rendement; daarbij kwam bij deze leden wel de vraag naar voren wat de regering bedoelt met «redelijk rendement».

Zij vroegen een verduidelijking dienaangaande.

Ten aanzien van het gestelde over artikel 3ter van de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen deelden de leden van de C.D.A.-fractie mede dat hun destijds (1981–1982) ingenomen standpunt terzake niet is gewijzigd.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden met instemming kennis genomen van de opmerkingen van de minister over de aard van de wetgeving. De wetstekst moet niet alleen innovatie-ontwikkelingen mogelijk maken; bedrijven moeten worden uitgedaagd deze te ondernemen. Anderzijds mogen de taken van de houder van de concessie ten aanzien van de infrastructuur en de opgedragen diensten niet worden uitgehold. Met het gegeven antwoord gaan deze leden ervan uit dat de teksten van de artikelen 5, 15, 24 en 26 geen belemmering vormen voor ontwikkeling van grootschalige netwerken binnen bedrijven en zelfs tussen bedrijven. Wellicht kan er nog nader ingegaan worden op de feitelijke uitwerking van de voorbeelden die door deze leden in dezen zijn aangedragen in het voorlopig verslag.

De leden van de V.V.D.-fractie erkenden dat de bewoording in het voorgestelde artikel 20 limitatiever is dan die in het oude artikel 3ter, achtste lid. Niettemin vroegen zij zich af, of hiermee voldoende is tegemoet gekomen aan hun bezwaren. In concreto: kan op grond van de thans voorgestelde tekst van artikel 20 bij voorbeeld het bezit en gebruik van scanners, waarmee berichtenverkeer van de politie kan worden afgeluisterd, worden verboden? Zoals bekend zouden deze leden een dergelijk verbod op principiële gronden niet willen.

D. Draadomroepinrichtingen

De leden van de D66-fractie vroegen de minister te willen ingaan op het los koppelen van de parlementaire discussie over het regeringsstandpunt over het rapport van de commissie-Zegveld van die over het onderhavige wetsvoorstel.

Het kan toch niet zo zijn, aldus deze leden, dat de thans opgenomen artikelen 22 en 23 daardoor voor een overgangperiode tot wet worden verheven? Daarvoor hebben zij tot teveel discussie aanleiding gegeven.

Is de minister van plan de totstandkoming van de Telecommunicatiewet alsnog door de besluitvorming over de draadomroepinrichtingen te laten «inhalen», zodat het resultaat van die besluitvorming voor de inwerking-treding in de wet kan worden opgenomen?

1.2. Toezicht van de overheid op de door de concessiehouder uit te voeren nutstaken

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden dat de minister bereid is om haar uiteindelijke standpunt ten aanzien van een voordracht tot wijziging van een algemene maatregel van bestuur betreffende onder andere artikel 4, eerste lid, en voorgenomen wijziging van de algemene richtlijnen ter kennis te brengen van de Tweede Kamer.

Hoewel de hier aan het woord zijnde leden erkentelijk waren voor deze toezegging, waren zij voornamelijk van mening dat het de voorkeur verdient

dat de richtlijnen, alsmede de algemene maatregelen van bestuur waarvan onder meer sprake is in artikel 4, artikel 16, artikel 25 en artikel 30 aan een toetsing door de Kamer worden onderworpen. Zij vroegen dan ook de minister deze mogelijkheid alsnog te willen overwegen. Volgens de hier aan het woord zijnde leden zal ook in die situatie sprake zijn van toezicht en sturing op afstand en van een flexibel en slagvaardig beleid, omdat immers onder andere reeds was besloten om het ontwerp tot wijziging van dergelijke Algemene Maatregelen van Bestuur in de Staatscourant te publiceren, en aan een ieder de mogelijkheid te bieden binnen twee maanden wensen en bezwaren ter kennis van de Minister van Verkeer en Waterstaat te brengen.

De leden van de C.D.A.-fractie waren met name erkentelijk voor het feit dat het jaarlijks door de concessiehouder aan de Minister van Verkeer en Waterstaat over de uitvoering van de nuts(concessie)taken uit te brengen informatierapport, de door PTT Nederland NV te publiceren jaarstukken en de meerjaarlijkse periodieke evaluatie van de richtlijnen aan de Tweede Kamer zullen worden gezonden. Op basis van deze informatie zal de Tweede Kamer volgens de hier aan het woord zijnde leden inderdaad inzicht kunnen verwerven onder meer betreffende de ontwikkeling van de tarieven.

De leden van de C.D.A.-fractie waren echter nog niet geheel overtuigd van het feit dat hiermee en met andere maatregelen volledig recht wordt gedaan aan de motie-Eversdijk/De Beer (17 370 nr. 40), waarbij ten aanzien van de tarieven wordt uitgesproken: «verzoekt de regering, deze controlemogelijkheid in de concessievoorwaarden vast te leggen, zodat regering en Staten-Generaal betrokken kunnen blijven bij het tarievenbeleid».

Deze leden behielden zich dan ook het recht voor om bij de plenaire behandeling van het wetsvoorstel hierop terug te komen.

Over de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie over het toezicht van de overheid, respectievelijk het parlement op de door de concessiehouder uit te voeren diensten zijn veel behartenswaardige opmerkingen gemaakt. Zou de minister nog iets willen zeggen over haar rol ten aanzien van de investeringen? Omdat de telecommunicatie-infrastructuur van groot belang is voor de verdere ontwikkeling van onze economie, achtten deze leden een koppeling van opvattingen terzake vanuit het breder maatschappelijk belang en de specifieke invulling van investeringsplannen van de PTT in een aantal opzichten van belang.

Waarom is voor een evaluatieperiode van vier jaar gekozen? Is het niet noodzakelijk, zeker voor de startfase, op korte termijn te kunnen bezien of bijstellingen noodzakelijk zijn?

Deze leden vroegen zich voorts af of ook de richtlijnen thans aan een parlementaire toets onderworpen worden. Of worden deze eerst in een later stadium, na een parlementaire toets, definitief vastgesteld? Op de regeling rond de algemene maatregelen van bestuur kwamen deze leden nog terug in de mondelinge behandeling van het wetsvoorstel.

Wat houdt overigens het ter kennis van de Tweede Kamer brengen van «het uiteindelijke standpunt ten aanzien van een voordracht tot wijziging van de algemene maatregel van bestuur» in, in het bijzonder die bedoeld in artikel 4? Hoe zit het met de eerste vaststelling van de betreffende algemene maatregel van bestuur?

Zo er statutenwijzigingen aan de orde komen, hoe wordt dan gewaarborgd dat deze niet strijdig zijn met de intenties van de wet? Worden statutenwijzigingen voorgelegd aan het Parlement? Is het tenslotte niet meer voor de hand liggend dat de «algemene voorwaarden» in eerste instantie, en op zo kort mogelijke termijn, worden overeengekomen met de consumentenorganisaties? Op welke termijn is die overeenstemming te verwachten?

Waarom wordt overigens opgemerkt dat de samenstelling en werkwijze van de geschillencommissie geregeld wordt in het reglement van die commissie dat zo mogelijk in overleg met de consumentenorganisaties wordt opgesteld? Wat houdt in dit verband «zo mogelijk» in, zo vroegen deze leden zich af.

1.3. Tarieven

1.3.1. *Tariefbeheersingssysteem*

De leden van de C.D.A.-fractie waren de regering erkentelijk voor de uitvoerige uiteenzettingen ten aanzien van de tarieven en de tariefbeheersing. Wellicht ten overvloede benadrukten deze leden nogmaals dat hun zorgen uitsluitend betrekking hadden en hebben op de diensten die worden verleend in het kader van de concessie. Voor de overige diensten en produkten gingen deze leden van de aanvang af ervan uit dat het *marktmechanische (concurrentie) een voldoende basis biedt tot een beheerste prijsontwikkeling.*

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden tot hun tevredenheid dat op blz. 41 en 42 van de memorie van antwoord een aantal gevallen wordt opgesomd, waarbij in specifieke gevallen genoeg kan worden genomen met verliessituaties. Het sprak voor hen vanzelf dat dit soort specifieke gevallen zo beperkt mogelijk moet worden gehouden.

Het deed deze leden echter genoeg dat onder de «specifieke gevallen» ook genoemd worden «sociale c.q. politiek maatschappelijke redenen», hierbij zal het ook volgens de leden van de C.D.A.-fractie moeten blijven gaan om qua omzet kleine en beheersbare vormen van openbare dienstverlening.

Daarbij hadden deze leden bij voorbeeld een dienst als de kerkteléfono op het oog. De hier aan het woord zijnde leden zouden overigens nog wel graag een nadere uitwerking zien van deze «sociaal c.q. politiek maatschappelijke redenen». *Zo vroegen de hier aan het woord zijnde leden zich af of ook de zogenaamde boordteléfono onder de specifieke gevallen gerangschikt zou kunnen worden, evenals bejaardenalarmeringssystemen.*

De leden van de C.D.A.-fractie behielden hun ongerustheid ten aanzien van de effecten van het tariefbeheersingssysteem voor de kleingebruikers; vandaar dat deze leden ook bij dit onderdeel verwezen naar de motie-Eversdijk/De Beer (17 370, nr. 401). Zij deelden mede hierop terug te komen bij de plenaire behandeling van het wetsvoorstel, tenzij hun ongerustheid alsnog zou worden weggenomen; met name vreesden deze leden dat de «speling» maximaal zou worden gebruikt.

De leden van de P.v.d.A.-fractie gingen akkoord met de opvatting van de minister dat een uitsluitend op kostprijzen gebaseerde tariefbeheersing wordt afgewezen. De discussie over de wel op kostprijzen gebaseerde tariefstelling leidde deze leden nog tot de vraag wat in de ogen van de *minister eigenlijk als kostprijs gezien moet worden. Kleingebruikers telefoneren veel lokaal, de lokale infrastructuur is voor wat de capaciteit ervan betreft op meer ingesteld dan wat nodig is om het lokale verkeer van kleingebruikers af te handelen. Wat kan dan nog de reële basis voor de kostprijs voor het lokale verkeer van kleingebruikers zijn? Zo zijn er volgens deze leden meer vragen te stellen over een op het eerste oog nogal duidelijk begrip kostprijs.*

In het voorlopig verslag hadden de V.V.D.-fractieleden gevraagd of inzicht kan worden verschaft in de mate van winst- of verliesgevendheid van de diverse segmenten in de telecommunicatiemarkt; bij voorbeeld onderscheiden naar lokaal, interlocaal en internationaal verkeer. Die vraag was niet beantwoord. Is het waar, dat op het lokaal verkeer licht verlies wordt geleden; op het interlocaal verkeer redelijke winst wordt

behaald en op het internationaal verkeer grote winst? En hoe zit dat met de marktsectoren particulier verkeer en zakelijk verkeer?

De leden van de V.V.D.-fractie vonden de nadere toelichting op de wijze, waarop het tariefbeheersingssysteem moet gaan werken, zeer verhelderend. Dat neemt niet weg dat zij nog twijfels koesterden omtrent de voorgestelde index, te weten de cumulatieve CPB-index van het prijspeil voor particuliere consumptie.

Uit de in de memorie van antwoord verstrekte gegevens blijkt dat de werkelijke ontwikkeling van de telecommunicatietarieven sedert 1970, respectievelijk 1980 ver beneden deze index lag. Deze leden hebben zich voorts georiënteerd omtrent de situatie in Groot-Brittannië, waar door OFTEL een soortgelijk beheersingssysteem wordt gehanteerd. Daar is voor de eerste 5 jaar de prijsindex (retail price index) minus 3 procent aangehouden. Dit, bij een zeer gematigd inflatiepercentage. Daarenboven geldt deze limitering jaar voor jaar; van cumulering, zoals in het Nederlandse voorstel, is dus geen sprake. Grote schoksgewijze tariefaanpassingen voor bepaalde diensten worden hiermee sterk gelimiteerd.

De V.V.D.-fractieleiden vroegen waarom dit voorbeeld niet kan worden gevolgd. Zij wezen erop dat ook in Groot-Brittannië de investeringsbehoefte van British Telecom zeer groot was.

Voorts vroegen zij waarom de CPB-index was gekozen en niet de meer bekende CBS-prijsindex voor werknemersgezinnen. Vertoonden beide gegevens nog enig verschil, gemeten over de periode vanaf 1970?

De leden van de fractie van D66 vonden de toelichting in de memorie van toelichting op de tariefstructuur weliswaar uitvoerig, maar tamelijk abstract, gezien de concreetheid van een aantal vragen.

Mag het hele betoog, zo vroegen deze leden, als volgt worden samengevat: «de afzonderlijke tarieven zullen zich gaan ontwikkelen in de richting van de kostprijs, maar dat zal langzaam gaan gezien de grenzen die door de gekozen indexering aan de tariefontwikkeling zijn gesteld».

Moet dan niet wat duidelijker worden erkend dat de lokale telefoontarieven zullen stijgen, terwijl de interlocale en internationale tarieven gaan dalen; zij het langzaam?

Deze leden vroegen in dit verband een toelichting op het gestelde op pagina 42 van de memorie van antwoord in de 13e en 14e regel van onderen. Op welke wijze kunnen «maatschappelijke overwegingen» bij de tariefvaststelling prevaleren, anders dan door het hanteren van een kleingebruikerspakket met de bijbehorende indexering? Zijn er nog andere grenzen aan tariefstijging, bij voorbeeld bij de lokale telefoontarieven?

1.3.2. *Tariefspecificatie*

Ten aanzien van de specificatie van de telefoonrekening waren de leden van de C.D.A.-fractie geschrokken van de zeer hoge kosten die deze specificaties met zich meebrengen. Daarom is volgens deze leden een algehele specificatie wellicht thans nog niet haalbaar, hoewel volgens de hier aan het woord zijnde leden er wel naar gestreefd moet blijven worden. Overigens vroegen deze leden zich af of ook het apart vermelden van het gebruik van de 06-nummers dergelijke hoge kosten met zich brengt. De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne zien dat in ieder geval het gebruik van deze nummers wel op de nota zichtbaar zou zijn.

Met belangstelling hadden de V.V.D.-fractieleiden kennis genomen van het antwoord op hun vragen betreffende de specificatie van telefoonrekeningen. Hadden zij goed nagerekend dat de kosten per abonnee f 50 à f 60 per jaar bedragen indien de elektromechanische telefooncentrales buiten beschouwing worden gelaten? En voor hoeveel aansluitingen zou invoering van de specificatie per 1 januari 1989 in principe mogelijk zijn?

Overigens waren deze leden tot de conclusie gekomen dat abonnees desgewenst recht hebben op een specificatie, zij het dat zij dan ook de meerkosten zouden moeten betalen. Deze leden kondigden een amendement terzake aan.

1.3.3. *Bedrijfsvreemde lasten en onrendabele activiteiten*

Het bleef voor de leden van de P.v.d.A.-fractie moeilijk te begrijpen dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen bedrijfsvreemde lasten en onrendabele deelactiviteiten waarvan thans reeds sprake is, en die welke na 1 januari 1989 zouden kunnen ontstaan. Waarom wordt dit onderscheid gemaakt, dit in afwijking van wat de commissie-Steenbergen daarover opmerkte, zo vroegen deze leden zich af.

1.4. *Overlegorgaan*

De leden van de C.D.A.-fractie verwezen ten aanzien van het overlegorgaan in de eerste plaats naar de suggesties die deze leden deden in het eindverslag ten aanzien van de machtigingswet, waarbij de hier aan het woord zijnde leden bepleitten voor post en telecommunicatie aparte overlegorganen in het leven te roepen, vooral ook omdat de zaken betreffende de post en de telecommunicatie zo sterk verschillen.

Bovendien zouden daardoor de beide overlegorganen kleiner kunnen zijn dan 20 zetels, zodat de werkbaarheid toeneemt. Zij vroegen de regering deze suggestie serieus te willen overwegen.

Over het overlegorgaan komen de leden van de P.v.d.A.-fractie nog te spreken bij de mondelinge behandeling van het wetsvoorstel. Nog open staat de vraag wie straks bepaalt of onderwerpen in het overlegorgaan aan de orde kunnen komen. Wie bepaalt, met andere woorden, of onderwerpen van algemene aard en strekking zijn? Is het niet verstandig iets duidelijker aan te geven wat voor soort onderwerpen in ieder geval in het overlegorgaan aan de orde gesteld kunnen worden?

Na lezing van de memorie van antwoord van de Postwet en de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen waren de V.V.D.-fractieleden er des te meer van overtuigd, dat het overlegorgaan een ontmoetingsplaats moet zijn voor de verschillende belanghebbende partijen, en daarom niet onder de vleugels van de PTT dient te opereren. De voorzitter en wellicht ook de secretaris moeten een onafhankelijke positie innemen. Anders dan de regering vinden zij niet dat de voorzitter van het overlegorgaan de voorzitter van de Raad van Bestuur van de PTT zou moeten zijn. Benoeming door de minister ligt meer voor de hand.

Splitsing van het overlegorgaan in twee secties, één voor de Post en één voor de Telecommunicatie, die onafhankelijk van elkaar vergaderen en tot conclusies kunnen komen, zou het probleem kunnen oplossen dat het gezelschap te groot wordt, en een te breed terrein moet bestrijken. Ieder van de twee secties zou zonodig werkgroepjes kunnen vormen, die de meningsvorming op de verschillende onderwerpen zouden kunnen voorbereiden. De V.V.D.-fractieleden vroegen de mening van de regering omtrent deze suggesties.

Evenals andere leden meenden ook zij dat taak, bevoegdheden en samenstelling van het overlegorgaan in of krachtens de wet dienen te worden geregeld. Het belang van een goed functionerend overlegorgaan rechtvaardigt dit. De door de regering aangevoerde bezwaren, te weten niet passend in de wetssystematiek en niet wenselijk uit een oogpunt van deregulering, vonden zij daartegen niet opwegen. Bovendien klinken de bezwaren van de regering minder overtuigend, nu zij zelf taak en samenstelling van de Voorlopige Raad van Advies inzake Post en Telecommunicatie zo uitvoerig heeft geregeld. De hier aan het woord zijnde leden

vermochten ook niet in te zien waarom het overlegorgaan geen taak zou moeten hebben bij in voorbereiding zijnde (wijziging van) wetgeving en richtlijnen. Op die manier kunnen PTT, bedrijfsleven en andere belanghebbenden op basis van gelijkwaardigheid daarbij worden betrokken. Wat kan daartegen zijn? Voorts maakt de memorie van antwoord niet duidelijk, welke andere gremia dan het overlegorgaan geschikter zouden zijn voor dergelijk vooroverleg.

De leden van de fractie van D66 konden zich vooralsnog niet verenigen met de visie die de minister in de memorie van antwoord geeft over de rol en de opzet van het overlegorgaan PTT.

Zij brachten het verschil in visie als volgt onder woorden. Het overlegorgaan PTT dat de minister voor ogen staat is, ook blijkens de tekst van artikel 9, lid 2, een instantie die door de PTT in het leven wordt geroepen en wordt beheerd teneinde voor haar te fungeren als klankbord- en overlegorgaan uitsluitend over zaken die de uitvoering van de concessie door de PTT betreffen.

De leden van de fractie van D66 staat veeler een overlegorgaan Telecommunicatie voor ogen:

- dat een zekere mate van onafhankelijkheid bezit;
- waarin PTT en belanghebbenden op basis van gelijk gewicht participeren;
- dat zich niet zou behoeven te beperken tot overleg over uitsluitend telecommunicatie-infrastructuur en dienstverlening door PTT, maar ook zou kunnen overleggen over andere gemeenschappelijke belangen de telecommunicatie betreffende;
- waarin derhalve ook het niet-concessie deel van PTT vertegenwoordigd zou moeten zijn,
- en dat ook als gesprekspartner voor overheid en ministerie zou kunnen fungeren met betrekking tot de regelgeving, met name op beneden-wettelijk niveau.

Deze leden merkten daarbij ten overvloede op zich te realiseren, dat een overlegorgaan als door hen omschreven een andere, meer centrale plaats in de wetgeving zou behoeven. De leden van de fractie van D66 voegden daaraan toe, niet overtuigd te zijn door het argument, dat de voorzitter van de Raad van Bestuur van PTT zeer wel als onafhankelijk voorzitter van een dergelijk overlegorgaan kan fungeren.

De tweeslachtigheid van een dergelijke oplossing wordt in de memorie van antwoord treffend geïllustreerd daar waar op pagina 51 enerzijds wordt gesteld dat die voorzitter als bestuurder van de moedermaatschappij genoeg afstand heeft om een onafhankelijke positie te kunnen innemen, terwijl anderzijds wordt gesteld dat hij dat overleg het beste resultaat kan geven door zijn persoonlijke betrokkenheid.

Ook het gestelde op pagina 52 van de memorie van antwoord, namelijk dat overleg over in voorbereiding zijnde regelgeving niet thuis hoort in het overlegorgaan overtuigt deze leden, althans in hun visie op dat overlegorgaan, niet. Integendeel, als voor dat overleg andere «in de praktijk bestaande overlegprocedures tussen overheid en belanghebbende organisaties» worden gebruikt, dreigt een onnodige versnippering van het overleg over telecommunicatie-aangelegenheden. Welke zijn overigens de daar bedoelde overlegprocedures?

De leden van de D66-fractie zouden over hun visie op de toekomstige overlegstructuur graag de mening van de minister vernemen.

1.5 *Geschillencommissie*

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen of uit de passage onderaan blz. 53 moet worden afgeleid dat ook kleine geschillen met grotere zakelijke gebruikers aan de geschillencommissie zullen kunnen worden voorgelegd.

Hoever zijn de besprekingen met de consumentenorganisaties gevorderd met betrekking tot de positie, de taak en de werkwijze van de geschillencommissie? Deze leden waren van mening dat, gezien de monopoliepositie van PTT, een vergelijking met de bestaande geschillencommissies niet (geheel) opgaat. Het Rijk heeft hier wel degelijk een eigen verantwoordelijkheid, en dat zou huns inziens moeten blijken uit een betere vastlegging van de diverse aspecten van de geschillencommissie. Dat geldt onder andere de openbaarheid van deze commissie.

1.6 Aansprakelijkheid

Na ernstige overweging van de argumenten van de regering met betrekking tot de aansprakelijkheid waren de leden van de V.V.D.-fractie tot de conclusie gekomen dat een beperking van de hoogte van de aansprakelijkheid een aanvaardbare zaak is, mits deze limiet niet te laag is gesteld. Zij vroegen de regering, welk(e) geldsbedrag(en) zij voornemens is vast te leggen in de algemene maatregel van bestuur ex artikel 13, tweede lid. Zij bleven echter bij hun mening dat PTT aansprakelijk moet zijn in gevallen als verwijtbare nalatigheid, onzorgvuldigheid, wanbeheer en het niet nakomen van toezeggingen. De regering is in haar memorie van antwoord daarop niet ingegaan. Zij overwogen een amendement terzake.

1.7 Totstandkoming en wijziging van algemene richtlijnen en van algemene maatregelen van bestuur

De leden van de C.D.A.-fractie deelden mee vooralsnog de voorkeur te geven aan het voorleggen van de algemene maatregelen van bestuur aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal alvorens deze in werking treden.

§ 2. Artikelgewijze opmerkingen

Artikel 3, lid 3

Blijkens de memorie van antwoord wordt een stagnatiekans van 1% per verbindingsdeel aanvaardbaar geacht. Zagen de leden van de V.V.D.-fractie dit goed, dan zou dit bij een aantal van 5 à 7 verbindingsdelen bij een doorsnee interlocaal gesprek betekenen dat met een stagnatiekans van gemiddeld 5 à 7% rekening moet worden gehouden. Anders gezegd: bij 1 op de 16 interlocale gesprekken gaat er iets mis. Is dat niet wat te veel?

Artikel 4, lid 3

De leden van de C.D.A.-fractie achtten de argumentatie van de regering ten aanzien van de periode waarin commentaar kan worden geleverd niet erg overtuigend.

Zij waren vooralsnog voorstander van een ruimere termijn en wezen daarbij nogmaals op de situatie bij de randapparatuur.

Artikel 8

In de memorie van antwoord rechtvaardigt de regering een apart regime van bescherming van de auteursrechten op telefoonbestanden met een beroep op het gevaar, dat verouderde gidsen, lijsten of bestanden in omloop zouden kunnen komen. Dit nu kon de V.V.D.-fractieleden in het geheel niet overtuigen. Een dergelijk bezwaar zou ook voor hotelgidsen, creditkaartbestanden, enz. kunnen gelden; maar de uitgevers daarvan vallen gewoon onder de Auteurswet. Bovendien is het de eigen verantwoordelijkheid van de consument of hij zich een kwalitatief goede dan wel slechte gids aanschafft. Er bestaat dan ook naar de mening van deze

leden geen grond, de PTT niet doodgewoon als ieder ander onder de bepalingen van de Auteurswet te laten vallen. De rechter zal in voorkomend geval wel uitmaken of een ander het auteursrecht van de PTT al dan niet heeft geschonden.

De leden van de fractie van D66 meenden, dat de nadere toelichting die in de Memorie van Antwoord wordt gegeven op artikel 8 van de wet aanleiding geeft tot een belangrijke voorliggende vraag. Zij onderschrijven op grond van de jurisprudentie de stelling (blz. 65, zesde regel van boven) dat de gewenste bescherming tegen publikatie van gegevens door anderen niet kan worden gegeven via het bestaande auteursrecht, nu het hier niet gaat om geschriften, maar om lijsten of zelfs computerbestanden. Waarom wordt dan gekozen voor de constructie van bescherming via een gewrongen wettelijke uitbreiding van het auteursrecht, en niet voor de veel eenvoudiger weg van een verbod, zoals dat voorkomt in artikel 17 bis van de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen?

Het argument, dat ook civielrechtelijke bescherming tegen inbreuk moet worden verleend is daarvoor zeker niet toereikend, want de rechtshabende kan zich ingeval van een verbod tot de burgerlijke rechter wenden met een actie, gebaseerd op onrechtmatige daad.

Artikelen 34 en 36

De regering beargumenteert in de Memorie van Antwoord het ontbreken van de bezwaarschriftenprocedure door op te merken dat dit nimmer tot problemen aanleiding heeft gegeven. Aangezien de V.V.D.-fractieleden verkozen om het zekere voor het onzekere te nemen, overwogen zij een amendement ter zake.

Artikel 38

De leden van de fractie van D66 waren niet overtuigd door het gestelde in de memorie van antwoord met betrekking tot artikel 38 van de wet. De vraag die zij in het voorlopig verslag hadden opgeworpen was, of niet een geschil over de noodzaak van verplaatsing van kabels aan hetzelfde forum moet worden voorgelegd als een geschil over de kosten van een niet-noodzakelijke verplaatsing. Bovendien rijst de vraag of beide geschillen zich niet in samenloop zullen kunnen voordoen.

Deze leden legden daartoe uit eigen ervaring de volgende waar gebeurde casus-positie voor. Een gemeente wenste een bouwwerk op te richten op eigen grond, waarin kabels lagen van een energiebedrijf. Het energiebedrijf meende, dat gelet op haar belangen, het bouwwerk best een beetje kon worden «opgeschoven» zodat minder kabel behoefde te worden omgelegd, en dat de gemeente anders de kosten maar moest betalen. Dit geschil werd aan de burgerlijke rechter voorgelegd.

De leden van de D66-fractie meenden, dat deze casus-positie zich mutatis mutandis ook zal kunnen voordoen met PTT-kabels, en gaven het voorbeeld ten bewijze van hun stelling dat geschillen als bedoeld in artikel 38, lid 1, dan wel lid 2 aan hetzelfde forum zouden moeten kunnen worden voorgelegd.

Gaarne vernamen zij de visie van de minister.

Artikelen 66 (alsmede artikel 25, lid 5)

Ten aanzien van artikel 66, respectievelijk artikel 25, 5e lid, stelden de leden van de P.v.d.A.-fractie nog de vraag wat de consequenties zijn voor de machtiginghouder in het geval de machtiging wordt ingetrokken. Hoe en onder welke voorwaarden worden financiële gevolgen afgedekt?

§ 3. Voorontwerp algemene richtlijnen

Richtlijn 2.7

De leden van de V.V.D.-fractie achtten het aantal van minimaal 5000 inwoners voor de plaatsing van een publieke telefooncel aan de hoge kant en kondigden aan, dit per amenderende motie te verlagen naar 3000 inwoners. Er vallen toch al zoveel voorzieningen weg in de kleine kernen en blijkens de Memorie van Antwoord betekent dit een eenmalige extra investering van slechts 7 miljoen gulden.

Met een tijdige beantwoording van het voorgaande acht de commissie de openbare beraadslaging over het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Van Vlijmen

De griffier van de commissie,
Teunissen